

## פרשת בשלח

### מאמר מרכזי

איתא בגמ' [סוטה לו, ב לז, א] כשהיו ישראל על הים היו השבטים מנצחים זה עם זה, זה אמר אני יורד תחילה לים, וזה אמר אני יורד תחילה, עד שקפץ שבטו של בנימין תחילה, שנאמר "שם בנימין צעיר רודם", אל תקרי רודם אלא רד-ים, והיו שרי יהודה רוגמים אותם שנא' "יהודה רוגמתם", לפיכך זכה בנימין ונעשה אושפז זכן לגבורה.

ובתוס' כ' משל למה הדבר דומה, למלך שאמר לבנו קטן העמידני עם נץ החמה, ולבנו הגדול אמר העמידני עם ג' שעות, כיוון שהגיע נץ החמה בא בנו הקטן להעמידו, אמר לו הגדול אבא אמר להעמידו עם ג' שעות, החלו מריבים זה עם זה ומתוך כך נתעורר אביהם, אמר להם כלום לא נתכוונתם אלא לכבודי אף אני אתן לכם שכר, כך נטל בנימין שכר שבחלקו נבנה בית המקדש ושרתה בו שכינה, ויהודה זכה למלכות.

וצ"ב דבשלמא בנימין זכה לשכר בשביל שקפץ לים, אך יהודה שרגמו אותם באבנים, שהרי רצו למונעם ממעשה זה, כלום שכר מגיע להם, הרי עונש מגיע להם, ודאי שלא ליטול שכר.

וי"ל דיהודה נטל שכר על גבורתו ואומץ ליבו שלא היה פחות משל בנימין, זכה בנימין וכל שבטו קפצו לים, וכל עם ישראל עומדים משתאים לנוכח מסירות נפשם, מי הוא זה ואיזה הוא אשר יעיז לצאת חוצץ נגד מעשה הירואי שכזה, אך שבט יהודה לא נרתע, ומכיוון שנוכח שטרם הגיע הזמן, לא פחות ולא יותר רגמום באבנים.

והרי וודאי שהיה יותר קל לשבט יהודה לקפוץ ראשונים לים, זה הרי מצטייר הרבה יותר מוסרי, הרבה יותר הירואי, אך לא, יהודה אינו חושש, הוא הולך עם האמת שלו עד הסוף, ולפיכך זכה למלכות, משום שבמלכות צריך לעמוד על האמת ולא להתחשב בשיקולי יוקרה ופופולאריות.

מסופר במדרש שכשמת רבי רצו בניו למנות את רבי חנינא, אמר איני מקבל ראשון אלא אם יקבל ר' אפס ראשון, עמד שם זקן אחד ואמר אם ר' חנינא ראשון אני שני, ואם רב אפס ראשון אני שני, ואם ר' אפס ראשון ור' חנינא שני אני יהיה שלישי, ואמר ר"ח שזכה אותו זקן להאריך ימים ולהיות שלישי, ואיני יודע אם משום מעשה זה, אם משום שעיקם אם דרכו לשאול בשלום רבי שמעון בן חלפתא, ולכאורה אריך להבין מהו הדמיון בין ב' המעשים שאיני יודע משום מה זכה אותו זקן, כיצד דומה וויתורו על הנשיאות לבין מעשה פעוט של שאילת שלום, אלא ע"כ י"ל דבוויתורו על הנשיאות יש קצת כבוד, קצת פרסום, משא"כ כשעיקם את הדרך זהו מעשה שלם, שהרי אין איש יודע שטרם במיוחד.

רבי חנינא בן עקשיא אומר, רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות וכו', וכ' הרמב"ם שמטרת המצוות שיעשה אותם בשלימות ללא שום מחשבה זרה, ואם זכה לעשות מעשה אחד שלם זכה לעוה"ב, ולפיכך הקב"ה הרבה מצוות בכדי שלפחות מצווה אחת תהיה שלימה.

שאל ר' חנינא בן תרדיון מה אני לחיי העולם הבא, השיבו כלום מעשה בא לידך, אמר לו כן, פעם אחת נתחלפו לי מעות פורים במעות צדקה ונתתי אחרים במקומם.

וכי מה הגדלות הגדולה שזכה בגינה לחיי העולם הבא, שנתן מעט יותר מעות לצדקה, אלא דהביאור הוא שכוונתו היה למעשה שלם, ללא שום פניות של כבוד או הערכה וכדומה, אלא לשם שמים, וצדקה זאת היתה מושלמת משום שהיה זה בינו לבין קונו.

"חכם לב יקח מצוות" זהו משה רבינו שלקח את עצמות יוסף עמו, וכי כלל יסוף לא לקחו מצוות, והלא עסוקין היו בביזת הים שנצטוו בה, אלא שמה עשה חכמתו לעצמו, איזה מצווה נקיה יותר, איזו מצווה זכה יותר, שהרי בביזת הים יש גם ראת עצמו, משא"כ בלקיחת עצמות יוסף אין זה אלא לשם שמים.

"ויהי בשלוח פרעה" [יג, יז]

מי צוח וי? פרעה צוח וי (מדרש).

זוהי דרכם של כל השונאים בכל העתים, שתחילה שוטמים אותנו, מאשימים אותנו בכל ומבקשים להיפטר מאתנו! ואילו אחר כך צווחים הם על אשר אנו רוצים לעצמנו, והם עושים כל אשר בידם כדי שלא נוכל לעזוב את הארץ...

"ולא נזום אלהים דרך ארץ" [יג, יז]

השם יתברך לא הנחם (הנהיגם) באופן טבעי, כדרכו של עולם! שהרי נהוג בעולם כי מים יורדים מהשמים ולחם עולה מן הארץ, ואילו עם בני ישראל נהג השם יתברך להיפך — לחם הוריד להם מן השמים (מן) ומים העלה להם מן האדמה — בארה של מרים שנאמר בו "עלי באר"...

"ויקח משה את עצמות יוסף עמו" [יג, יט]

חכם לב יקח מצוות — זה משה. שבשעה שכל ישראל עסקו בביזה עסק הוא בעצמות יוסף (ילקוט). קשה מדוע קורא לו המדרש "חכם", לכאורה הוא "צדיק" וכדו', אך מה הקשר במשה זה לחכמה? ועוד קשה שהרי משה היה כהן ואסור היה לו להיטמא למתים, וכיצד הוא לקח את עצמות יוסף? אלא, שזוהי חכמתו של משה רבנו, שהרי מכיון שהיה כהן ואסור היה לו להיטמא למת, לפיכך ניצל את שעת הכושר, כאשר כל בני ישראל היו עסוקים וטרודים בביזת הים, וממילא נעשו עצמות יוסף בבחינת מת מצווה, ואז כבר היה מותר לו להטמא.

"ויבאו בני ישראל בתוך הים בלילה" [יד, כב]

מבאר המדרש תנחומא "הים ראה ויננס — מה ראה? ארונו של יוסף ראה. וצריך להבין מדוע הים נבקע כשראה את עצמות יוסף, מה הקשר? ויש לבאר, שלכתחילה לא רצה הים לציית ולהיבקע, שכן טען כלפי משה: גדול אני ממך, שאני נבראתי ביום השלישי ואתה — האדם — אך ביום השישי. אך כאשר ראה את ארונו של יוסף נוכח לדעת, שיוסף הצעיר מאחיו הוא היה המושל עליהם, עד שהוכרחו לכרוע ולהשתחוות לפניו, ומתוך שמירה על פקודתו בתור מלך לקחו אתם את ארונו. ארונו של יוסף הוכיח, כי אף על פי שהאדם צעיר הנהו מן הים, בכל זאת יכול הוא לצוות עליו ולאלצו שייבקע.

"וברוח אפיק זערבו מים" [טו, זז]

פעמיים מוצאים אנו בתורה "אפיק" במלא, עם י' אחרי הפה, "בזעת אפיק תאכל" וכן "וברוח אפיק נערמו מים", מכאן רמז למאמר חז"ל: "קשין מזונותיו של כקריעת ים סוף".